

ELS SINDICATS EN L'ÈPOCA DE LA DECADÈNCIA IMPERIALISTA ¹

Lev Trotski

1940

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.marxists.org/francais/trotsky/oeuvres/1940/08/19400800.html>

La integració de les organitzacions sindicals al poder de l'estat

Hi ha un aspecte comú en el desenvolupament o, més exactament, en la degeneració, de les organitzacions sindicals modernes en tot el món; el seu apropament i integració dins del poder de l'estat.

Aquest procés és igualment de característic en els sindicats neutrals, socialdemòcrates, comunistes i anarquistes. Aquest fet per si sol mostra que la tendència a integrar-se en l'estat no és inherent sols a una o altra doctrina, sinó que resulta de condicions socials comunes a tots els sindicats.

El capitalisme monopolista no es basa en la competència ni en la iniciativa privada lliure, sinó en un comandament centralitzat.

Les camarilles capitalistes, al capdavant dels poderosos trusts, càrtels, consorcis bancaris, etcètera, controlen la vida econòmica des del mateix nivell en què ho fa el poder estatal i, en cada moment, compten amb la col·laboració d'aquest últim. Al seu torn, els sindicats, en les branques més importants de la indústria, es troben privats de la possibilitat d'aprofitar-se de la competència entre les diverses empreses. Han d'enfrontar-se a un adversari capitalista centralitzat i íntimament lligat amb el poder de l'estat. D'ací sorgeix la necessitat dels sindicats, en la mesura en què romanen en posicions reformistes (és a dir en posicions basades en l'adaptació a la propietat privada), d'adaptar-se a l'estat capitalista i de competir per la seua cooperació.

Als ulls de la burocràcia del moviment sindical la tasca essencial resideix en “alliberar” l’estat de la influència del capitalisme, en afeblir la seua dependència dels trusts i a atraure’l vers ella. Aquesta posició està en completa harmonia amb la posició social de l’aristocràcia i de la burocràcia obreres, que lluiten per algunes molles en el repartiment dels superguanys del capitalisme imperialista.

Als seus discursos, els buròcrates laboristes fan tot el possible, per tal de donar-li proves a l’estat (democràtic) de com de dignes, de confiança i indispensables són en temps de pau i, més especialment, en temps de guerra. En transformar els sindicats en òrgans de l’estat, el feixisme no inventa res de nou, no fa més que portar fins a les últimes conseqüències les tendències inherents al capitalisme.

Els països colonials i semicolonials no estan sota la influència del capitalisme natiu, sinó de l’imperialisme estranger. Tanmateix, açò no descarta sinó que, per contra, reforça la necessitat dels lligams directes, diaris i pràctics entre els magnats del capitalisme i els governs colonials o simcolonials que, de fet, depenen d’aquells.

En la mesura en què el capitalisme imperialista crea en els països colonials o semicolonials, una capa d’aristocràcia i burocràcia obreres, aquesta sol·licita el suport d’aquells com a protectors i tutors i, de vegades, com a àrbitres.

Açò constitueix la base social més important del caràcter bonapartista i semibonapartista dels governs de les colònies i en general dels països “endarrerits”. Açò constitueix, igualment, la base de la dependència dels sindicats reformistes envers l’estat.

A Mèxic, els sindicats han estat transformats per llei en institucions semiestatals i, conseqüentment, han assumit de manera natural, un caràcter semitotalitari. L’estatització dels sindicats, segons la concepció dels legisladors, s’introduí a benefici dels obrers, amb l’objectiu d’assegurar-los una influència en la vida governamental i econòmica. Però, en la mesura en què el capitalisme imperialista estranger domina l’estat nacional i en què li es possible enderrocar l’inestable democràcia i reemplaçar-la immediatament per una dictadura feixista oberta, en aquesta mesura, la legislació relacionada amb els sindicats pot fàcilment esdevenir un arma a mans de la dictadura imperialista.

Consignes a favor de la independència dels sindicats

De tot el que antecedeix, semblaria fàcil concloure que els sindicats renunciïn a ser ells mateixos a l’època imperialista, que no deixen quasi cap lloc per a la democràcia obrera que, en els seus bons temps, quan el lliure canvi dominava

l'arena econòmica, constituïa el mateix contingut de la vida interna de les organitzacions obreres. Hom podria, igualment, estimar que, en absència de democràcia obrera, no pot haver-hi lluita oberta per a exercir una influència sobre els membres dels sindicats i que, a causa d'açò, desapareix l'arena principal del treball revolucionari al seny dels sindicats. Semblant posició seria, fonamentalment, falsa. No podem triar el terreny i les condicions per a la nostra activitat d'acord amb les nostres simpaties o antipaties. És infinitament més difícil lluitar, per tal d'influenciar les masses obreres, en un estat totalitari o semitotalitari que en una democràcia. Aquesta observació s'aplica igualment als sindicats el destí dels quals reflecteix l'evolució dels estats capitalistes. Però no podem renunciar a treballar junt als obrers en Alemanya simplement perquè el règim totalitari hi fa extremadament difícil tal treball. Per la mateixa raó no podem renunciar tampoc a la lluita dins de les organitzacions obreres obligatòries creades pel feixisme. Amb més raó, no podem renunciar al treball sistemàtic dins dels sindicats d'un règim totalitari o semitotalitari simplement perquè depenen directament o indirecta d'un estat d'un Estat obrer o perquè la burocràcia priva als revolucionaris de la possibilitat de treballar de forma lliure dins d'aquests sindicats. És necessari portar a terme una lluita sota totes aquestes condicions concretes que han estat creades pel desenvolupament precedent, incloent-hi els errors de la classe obrera i els crims dels seus dirigents.

En els països feixistes i semifeixistes tot treball revolucionari no pot ser més que il·legal o clandestí. Cal que ens adaptem, nosaltres mateixos, a les condicions concretes existents en els sindicats de cada país a fi de mobilitzar les masses, no sols contra la burgesia, sinó també contra el règim totalitari regnant dins dels mateixos sindicats i contra els dirigents que reforcen aquest règim.

La primera consigna per a aquesta lluita és: **independència completa i incondicional dels sindicats enfront de l'estat capitalista**. Açò significa: lluita per transformar els sindicats en òrgans de les àmplies masses explotades i no en òrgans d'una aristocràcia obrera.

La segona consigna és: **democràcia en els sindicats**.

Aquesta segona consigna sorgeix directament de la primera i pressuposa per a la seua realització la completa llibertat dels sindicats enfront de l'estat imperialista o colonial.

Amb d'altres paraules, els sindicats en l'època actual no poden ser simples òrgans de la democràcia, com a l'època del capitalisme de la lliure canvi i no poden romandre, per un llarg temps, políticament neutrals, és a dir, no poden

limitar-se a la defensa dels interessos quotidians de la classe obrera. No poden continuar sent anarquistes, és a dir, no poden continuar ignorant la influència decisiva de l'estat en la vida dels pobles i les classes.

No poden continuar sent reformistes, ja que les condicions objectives no deixen cap lloc per a qualsevol reforma seriosa, duradora. Els sindicats en la nostra època poden ja servir com a instruments secundaris del capitalisme imperialista per a subornar i disciplinar els obrers i per a impedir la revolució, ja, per contra, el sindicat pot esdevenir en l'instrument del moviment revolucionari del proletariat.

La neutralitat dels sindicats és completament i irremeiable una cosa del passat morta amb la lliure democràcia burgesa.

Necessitat del treball dins dels sindicats

Del que precedeix se'n desprèn clarament que, malgrat la degeneració continuada dels sindicats i de la seua integració progressiva a l'estat imperialista, el treball dins dels sindicats no sols no ha perdut cap importància sinó que continua sent, com abans, i esdevé en cert sentit, revolucionari. El problema en qüestió d'aquest treball és essencialment la lluita per influir sobre la classe obrera. Cada organització, cada partit, cada fracció, que pren una posició ultimartista en relació als sindicats, és a dir, que en essència gira l'esquena a la classe obrera, simplement perquè aquestes organitzacions no li agraden ja, està condemnada a perir. I cal dir que mereix perir.

En els països endarrerits

A causa del fet que als països endarrerits el paper principal no l'exerceix el capitalisme nacional sinó el capitalisme estranger, la burgesia del país ocupa una situació social inferior a la que hauria d'ocupar en relació al desenvolupament de la indústria.

En la mesura en què el capital estranger no importa obrers, sinó que proletaritza la població nativa, el proletariat nacional exerceix ràpidament el paper més important en la vida del país. Sota aqueixes condicions, el govern nacional, en la mesura en què intenta resistir al capital estranger, està obligat en major o menor grau a recolzar-se en el proletariat.

D'altra banda, els governs d'aquests països endarrerits que consideren inevitable o més profitós per a d'ells marxar colze amb colze amb el capital estranger, destrueixen les organitzacions obreres i implanten un règim si fa o no fa totalitari.

Així, la debilitat de la burgesia nacional, l'absència de tradicions de govern democràtic, la pressió del capitalisme estranger i el desenvolupament ràpid del proletariat, minen les bases de qualsevol classe de règim democràtic estable. Els governs dels països endarrerits, és a dir, colonials i semicolonials, assumeixen en conjunt un caràcter bonapartista o semibonapartista. Difereixen uns dels altres en el sentit en què alguns tracten d'orientar-se en una direcció democràtica, buscant el suport dels treballadors i dels camperols, mentre que altres instauren una forma de govern pròxima a la dictadura militar i policíaca. Açò determina igualment el destí dels sindicats: o ja es troben col·locats sota la custòdia de l'estat o ja són sotmesos a una cruel persecució. Aquesta tutela correspon a les dues tasques antagoniques a què s'ha d'enfrontar l'estat: ja siga atraure's tota la classe obrera, guanyant així un suport per a la resistència contra les pretensions excessives per part de l'imperialisme, ja siga disciplinar els treballadors posant-los sota el control d'una burocràcia.

El capitalisme monopolista i els sindicats

El capitalisme monopolista està cada vegada menys disposat a admetre de nou la independència dels sindicats. Exigeix de la burocràcia reformista i de l'aristocràcia obrera, que picotegen les molles de la seua taula de banquet, que totes dues es transformen en la seua policia política davant dels ulls de la classe obrera. Si açò no és aconseguit, la burocràcia obrera és suprimida i reemplaçada pels feixistes. Aleshores tots els esforços de l'aristocràcia obrera, al servei de l'imperialisme, no poden salvar-la per més temps de la destrucció.

En determinat grau de la intensificació de les contradiccions entre les classes en cada país i dels antagonismes entre les nacions, el capitalisme imperialista no pot tolerar ja una burocràcia reformista (almenys fins a cert punt) si no és que aquesta funciona com a un accionista, petit però actiu, de les seues empreses imperialistes, i dels seus plans i programes tant dins del país com en escala mundial. El social reformisme ha de transformar-se en social imperialisme amb l'objectiu de prolongar la seua existència, però només per a prolongar-la i res més, perquè en aqueix camí, en general, no hi ha cap sortida.

¿Significa açò que en l'època imperialista no poden existir, en termes generals, sindicats independents? Seria totalment erroni plantejar el problema d'aquesta manera. El que és impossible és l'existència de sindicats reformistes independents o semiindependents. L'existència de sindicats revolucionaris, que no siguen accionistes de la política imperialista sinó que es plantegen com a tasca l'enfonsament de la dominació capitalista, és enterament possible. En l'època del imperialisme decadent, els sindicats no poden ser realment independents més que en la mesura en què siguen conscients del seu paper

d'òrgans de la revolució proletària. En aquest sentit el programa de reivindicacions transitòries (*El Programa de Transició*) adoptat per l'últim congrés de la IV Internacional no sols és el programa per a l'activitat del partit, sinó que és, en les seues característiques fonamentals, el programa per a l'activitat sindical.

En els països colonials o semicolonials

El desenvolupament dels països endarrerits presenta un caràcter combinat. Amb d'altres paraules, l'últim crit de la tecnologia, de l'economia i de la política imperialista, s'hi combinen amb l'estat endarrerit i primitiu tradicional. Aquesta llei pot ser observada en les més diverses esferes de desenvolupament dels països colonials i semicolonials, inclús en el moviment sindical. El capitalisme imperialista actua ací en la seua forma més cínica i descarada. Porta a un sòl verge els mètodes més perfeccionats de la seua dominació tirànica.

En Anglaterra

En el moviment sindical de tot el món s'ha observat, en el darrer període, una inclinació cap a la dreta i la supressió de la democràcia interna. En Anglaterra el moviment minoritari en els sindicats ha estat aixafat (no sense la intervenció de Moscou); els dirigents del moviment sindical són avui en dia, especialment en el terreny de la política exterior, els agents obedients del partit conservador.

En França

A França no hi hagué lloc per a l'existència independent de sindicats stalinistes. Els stalinistes s'uniren als anomenats sindicats anarcosindicalistes sota la direcció de Jouhaux i, com resultat d'aquesta unificació, es produí un canvi general del moviment sindical, no cap a l'esquerra sinó cap a la dreta.

La direcció de la CGT, és l'agència més directa i més oberta del capitalisme imperialista francès.

Als Estats Units

En els Estats Units el moviment sindical hi ha passat en els darrers anys per un període força borrascós. L'ascens de la CIO palesa les tendències revolucionàries que es manifesten entre les masses treballadores. Tanmateix, és un fet significatiu i notable en el més alt grau que, malgrat tot, la nova organització sindical d'esquerra, a penes fundada, caigué sota la influència fèrria de l'estat imperialista. La lluita entre els dirigents de la vella federació i

els de la nova es redueix en gran manera a la lluita per arribar a la col·laboració amb Roosevelt i el seu gabinet i per a obtenir el seu suport.

En Espanya

No menys significatiu, encara que en sentit diferent, és el desenvolupament o la degeneració dels sindicats espanyols.

En els sindicats socialistes, tots els elements dirigits que en una certa mesura representaven la independència del moviment sindical foren fets a una banda. En allò tocant els sindicats anarcosindicalistes, foren transformats en instruments de la burgesia republicana.

Els seus líders esdevingueren ministres conservadors burgesos. El fet que aquesta transformació es produís durant la guerra civil no disminueix la seua significació. La guerra és una continuació de la política. Afavoreix els desenvolupaments, deixa al descobert els seus caràcters fonamentals, destrueix tot allò que està podrit, que és fals, equívoc, i manté únicament allò que és essencial. La tendència dels sindicats cap a la dreta es degué a l'exacerbació de les contradiccions internacionals i de classe. Els caps del moviment sindical sentiren, compregueren, o se'ls donà a entendre, que no era el moment de jugar a l'oposició. Cada moviment d'oposició en l'àmbit sindical, especialment entre les cimes dirigits, amenaça de provocar una agitació violenta entre les masses i crear dificultats a l'imperialisme nacional. Açò motiva la inclinació dels sindicats cap a la dreta, i la supressió de la democràcia obrera dins d'ells, l'evolució cap al règim totalitari, característica fonamental del període.

En Holanda

Tenim igualment el cas d'Holanda, on no sols el moviment sindical reformista fou un suport per a l'imperialisme sinó on, també, l'anomenada organització anarcosindicalista passà igualment sota el control del govern imperialista. Malgrat les seues simpaties platòniques vers la IV Internacional, Sneevliet, el secretari de l'organització, tingué, com a diputat del parlament holandès, com a primer objectiu evitar que la còlera del govern caigués sobre la seua organització sindical.

***

[En els Estats Units el Departament del Treball amb la seua burocràcia esquerrana, té com a tasca la subordinació del moviment sindical a l'estat democràtic i cal dir que fins ara aquesta tasca ha estat realitzada amb cert èxit]²

***

A Mèxic

La nacionalització dels ferrocarrils i dels camps petrolers a Mèxic no tenen, evidentment, res a veure amb el socialisme.

És una mesura de capitalisme d'estat en un país endarrerit, que cerca, així, defensar-se de l'imperialisme estranger per una banda i, per l'altra, del seu propi proletariat. L'administració dels ferrocarrils i dels camps petrolers sota el control d'organitzacions obreres, no tenen res en comú amb el control obrer sobre la indústria puix que, al capdavant, l'essència de la qüestió en aquesta administració és que es realitza per mitjà de la burocràcia obrera que és independent dels obrers però que, per contra, depèn completament de l'estat burgès. Aquesta mesura per part de la classe dirigent persegueix l'objectiu de disciplinar la classe obrera, fent-la més industriosa en el servei dels interessos comuns de l'estat que, en la superfície, semblen identificar-se amb els interessos de la classe obrera. En realitat tota la tasca de la burgesia consisteix en liquidar els sindicats com a òrgans de la lluita de classes i substituir-los per una burocràcia sindical que funcione com l'òrgan de direcció sobre els obrers i a través de la qual exerceix la seua hegemonia l'estat burgès. Sota aquestes condicions, la tasca de l'avantguarda revolucionària consisteix en conduir la lluita per la completa independència dels sindicats i per la introducció d'un vertader control obrer sobre l'actual burocràcia sindical que s'ha transformat en l'administradora dels ferrocarrils, de les empreses petroleres, etc.

L'anarquisme

Els esdeveniments del darrer període que ha precedit a la guerra han revelat amb una claredat particular que l'anarquisme que, des del punt de vista teòric, es sempre un liberalisme portat a l'extrem, no fou en la pràctica més que un moviment de propaganda que s'exercia plàcidament en el marc de la república democràtica de la que buscava la protecció.

Si no tenim en compte els actes terroristes individuals, etc., l'anarquisme, com a moviment de masses i d'acció política, sols ha exercit una activitat propagandística sota la protecció pacífica de la legalitat.

En els moments de crisi, els anarquistes sempre han fet allò que s'ha oposat al que proposaven en els temps de pau.

Açò fou assenyalat pel mateix Marx en relació als esdeveniments de la Comuna de París i es repetí en escala infinitament major en les experiències de la revolució espanyola.

Els sindicats democràtics, en el vell sentit de la paraula, és a dir, els organismes al si dels quals lluitaven més o menys lliurement diferents tendències, jo no poden existir per molt de temps.

De la mateixa manera que és impossible restablir l'estat democràtic burgès, és impossible així mateix restaurar la vella democràcia obrera. El destí d'un reflexa la sort de l'altra. És un fet cert que la independència dels sindicats, en el sentit de classe, en les seues relacions respecte a l'estat burgès, pot ser assegurada, en les condicions actuals, només per una direcció completament revolucionària, és a dir per la direcció de la IV Internacional. Aquesta direcció, naturalment, pot i ha de ser racional i assegurar als sindicats el màxim de democràcia concebible sota les condicions concretes actuals. Però sense la direcció política de la IV Internacional la independència dels sindicats és impossible.

---

¹ Article publicat a partir d'un esborrany trobat sobre l'escriptori de Trotski després del seu assassinat. Publicat per primera vegada en anglès en *Fourth International*, febrer de 1941, volum 2 número 2 pàgines 40-43.

² Frase que consta en la versió castellana [<http://www.marxists.org/espanol/trotsky/1940s/sindicat.htm>] del MIA però no en la francesa.